

Yttrande över remiss – Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott

Botkyrka kommun har fått möjlighet att lämna yttrande på utredningen Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott (SOU 2022:1). Nedan följer Socialnämndens synpunkter.

Förslag gällande utredningar enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL)

I de fall då ett barn under 15 år misstänks för brott får inte en förundersökning inledas. För att tillgodose behovet av att ändå utreda de närmare omständigheterna kring ett sådant brott, finns möjligheten att under vissa förutsättningar inleda en utredning enligt 31 § LUL. En § 31-utredning kan inledas, enligt andra stycket i paragrafen, på begäran av Socialnämnden, om nämnden bedömer att utredningen kan ha betydelse för att avgöra behovet av socialnämndens insatser för den unge. När det gäller andra stycket i aktuell paragraf och socialnämndens möjlighet att initiera en § 31-utredning visar utredningen att denna bestämmelse inte tillämpas på avsett vis. Anledningen härtill torde främst vara bristande kunskap inom socialnämndens verksamheter om bestämmelsens innebörd. Utredningen lämnar därmed förslag på kunskapshöjande åtgärder.

Synpunkter

Om en av polisen inledd förundersökning kan ha betydelse för socialtjänstens avgörande om rätt insatser för ett barn under 15 år så är det socialnämndens bedömning att det är av stor vikt att socialnämndens verksamheter och tjänstemän har kännedom om den möjligheten och om bestämmelsens innebörd. Det ligger i barnets bästa att tillgodose behovet av rätt insatser. Socialnämnden bedömer så som förslaget lyder att kunskapshöjande insatser inom socialnämndens verksamheter därmed är nödvändiga.

Förslag gällande förhör med barn som misstänks för brott

Av 7 § LUL framgår att vid förhör med ett barn som är straffmyndigt, men som inte har fyllt 18 år och som är misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa, ska företrädare för socialnämndens verksamheter närvara om det är möjligt och det kan ske utan men för utredningen.

Av utredningen framgår att företrädare för socialnämndens verksamheter i hög utsträckning närvarar vid förhör med barn under 15 år, men att det sker mer sällan vid förhör med straffmyndiga barn (barn mellan 15-18 år). Förslag lämnas därmed att stärka kravet på närvaro. Vid förhör med ett barn som fyllt 15 år men inte 18 år och som är misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa föreslås att en företrädare för socialnämndens verksamheter ska närvara om det inte finns särskilda skäl som talar emot. En förutsättning är att det kan ske utan men för utredningen.

Synpunkter

Socialnämnden har en central roll att spela när barn misstänks för brott. Att en tjänsteperson från socialnämndens verksamhet är närvarande vid förhör med barn är ett viktigt stöd för barnet i förhörssituationen. Socialnämnden vill också poängtera att närvaro vid förhör även är gynnsamt för socialnämndens fortsatta arbete med ärendet gällande barnet. Socialnämnden bedömer att en hög grad av närvaro är önskvärd och ställer sig positiva till förslaget.

Förslag gällande Socialnämndens yttranden

Innan beslut om åtal fattas för personer under 18 år ska, som huvudregel, ett yttrande från socialnämnden begäras in enligt 11 § LUL. Yttrandet är till vägledning vid åklagarens beslut om åtal och vid domstolens påföljdsbestämning. Av rapporten framgår att socialnämndens yttranden över lag håller god kvalitet men att det finns vissa brister i fråga om kunskap och kompetens hos de tjänstemän som skriver yttrandena. Det har vidare visat sig att såväl åklagare som domare menar att yttrandena ofta saknar uppgift om i vilken utsträckning en tidigare utdömd ungdomspåföljd har fullgjorts. Utredningen lämnar därmed förslag på att bestämmelsen i 11 § LUL ska kompletteras med en skyldighet för socialnämnden att i ett yttrande redovisa i vilken utsträckning den som yttrandet gäller har fullgjort en tidigare utdömd påföljd avseende ungdomstjänst eller ungdomsvård.

Synpunkter

Socialnämndens yttrande ska vara ett stöd och underlag för åklagarens beslut om åtal samt vid påföljdsbestämning. Det är socialnämndens uppfattning att de yttranden som lämnas ska hålla den kvalitén och information som åklagaren behöver för vägledning i sitt beslut.

Socialnämnden anser att det därmed är nödvändigt att bestämmelserna i 11 § LUL kompletteras med den skyldighet som förslaget avser.

Förslag gällande ungdomstjänst genom strafföreläggande

Åklagare kan under vissa förutsättningar meddela ett strafföreläggande i stället för att väcka åtal för brott. Ett sådant föreläggande kan avse böter, villkorlig dom eller villkorlig dom som förenas med böter. Möjligheten att utfärda ett strafföreläggande utgör ett snabbt och effektivt förfarande för att lagföra ett brott när den misstänkte erkänner gärningen och det inte är fråga om alltför allvarlig brottslighet. Påföljden ungdomstjänst har införts efter det att det blev möjligt för åklagare att meddela strafföreläggande för personer under 18 år. Utredningen föreslår att ungdomstjänst ska kunna förordnas genom ett strafföreläggande. En förutsättning för att åklagare ska få utfärda ett sådant strafföreläggande är att det föreligger ett yttrande enligt 11 § LUL.

Synpunkter

Socialnämnden bedömer att en utökning av åklagares möjlighet att utfärda strafföreläggande till att även avse ungdomstjänst skulle bidra till att barn och unga får en snabbare reaktion på det brott de begått och att det inte blir nödvändigt med en domstolsförhandling.

För barn och ungas konsekvenshantering är det fördelaktigt att ungdomstjänst kan påbörjas i så nära anslutning som möjligt till det begångna brottet. Det är även gynnsamt för barnets eller den unges psykiska välbefinnande att verkställandet av ungdomstjänst inte dröjer mer än nödvändigt. Det är socialnämndens uppfattning att det inte ligger i barnets eller den unges bästa att under längre tid behöva invänta verkställandet av ungdomstjänst. Socialnämnden tillstyrker förslaget.

Förslag gällande drogtester av barn under 15 år

Sedan 2010 finns en möjlighet att, enligt 36 b § LUL, vidta tvångsvisa drogtester av barn under 15 år som misstänks för att olovligen ha brukat narkotika. Ett sådant drogtest kan genomföras om det kan antas vara nödvändigt för att avgöra behovet av socialnämndens insatser för barnet. Rapportens utredning visar att bestämmelsen endast används i begränsad omfattning. I syfte att göra det möjligt att i större utsträckning än som är fallet i dag genomföra drogtester av barn under 15 år när det finns skälig misstanke om att barnet har använt narkotika föreslår rapporten att bestämmelsen i 36 b § LUL ges en mindre restriktiv utformning. Således ska ett drogtest få genomföras om det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för barnet. Kravet på att det ska föreligga sannolika skäl för narkotikaanvändande, ska alltså gälla.

Beslut om drogtest av barn under 15 år ska, liksom är fallet i dag, fattas av åklagare. För att öka kunskapen om möjligheten att genomföra sådana drogtestar föreslås också kunskapshöjande åtgärder inom socialnämndens verksamheter och hos Polismyndigheten.

Synpunkter

Barn som använder narkotika kan på ett mycket allvarligt sätt äventyra sin fysiska och psykiska hälsa. Tidig debut av narkotikabruk visar sig vara en av riskfaktorerna för framtida missbruk och beroende. Socialnämnden bedömer därmed att det ligger i barnets bästa att i vissa fall kunna drogtesta även barn under 15 år. Det fortsatta kravet på att det ska föreligga sannolika skäl för narkotikaanvändande, samt att drogtesterna endast kan genomföras där det kan antas vara nödvändigt för att avgöra behovet av socialnämndens insatser för barnet bedöms som både rimligt samt nödvändigt för skydd av barnets integritet.

Socialnämnden tillstyrker förslaget i sin helhet.